

Melodrama i dagligstuen

1910—15 af Erik S. Saxtorph

To film i 1910 markerer overgangen fra den primitive til den kunstnerisk modne periode i dansk stumfilms historie. Den første er Nordisks „Den hvide Slavehandel“, der med sine ca. 600 meters længde rent teknisk bryder med den — ikke blot her i Danmark, men med ganske få undtagelser også i resten af verden — gængse og allerede stivnede 200 meter-filmform. Den anden er *Hjalmar Davidsens* og *Urban Gads* privat producerede „Afgunden“ med *Asta Nielsen* (filmdebut) i hovedrollen, der med et slag overbeviste om filmens muligheder for kunstnerisk at præsentere og behandle et dramatisk handlingsforløb.

August Blom

Nordisk fik sit gennembrud et år senere med *August Blom*-filmen „Ved Fængslets Port“ (m. *Psilander* i hovedrollen), der indledte dansk films virkelig „store periode“, som den blev skabt af filmene fra Nordisk.

Hvad var det da, der gjorde disse film til noget for sig? Det var deres gennemarbejdede milieutegning, deres glimrende belysningsteknik og ofte fremragende dygtige fotografering og endelig deres beherskede skuespilstil. Disse egenskaber tilsammen skabte en kunstnerisk stil, der idag står som udtryk for noget af det ypperste inden for den dramatiske filmgenre i den tidlige stumfilmhistorie. Man er vant til som udtryk for denne stil at fremhæve skuespillere som bl. a. Valdemar Psilander, *Carlo Wieth*, *Olaf Fønss*, *Robert Dinesen*, *Clara Wieth*, *Betty Nansen* — og der er ingen tvivl om, at disse skuespilleres rent faglige dygtighed og deraf følgende intuitive beherskelse foran kameraet i høj grad har været medvirkende til at give Nordisk film deres særlige tøm, men det er sikkert væsentligere her at fremhæve manuskriptforfatterne (bl. a. *Sven Lange* og *Otto Rung*) og først og fremmest instruk-

tørerne med *August Blom*, *Holger Madsen* og *Hjalmar Davidsen* i spidsen. Når hertil kommer den ypperlige fotograf *Johan Ankerstjerne*, har man den konstellation af pengestærk producent (*Ole Olsen*), forfatter, instruktør og fotograf, der som regel finder sted bag en filmskole, som har gjort sig filmhistorisk bemærket.

Dog var der også væsentlige mangler ved den filmstil, Nordisk specialiserede sig i i denne periode. Ennemæssigt holdt man sig for ofte på et feuilleton-elegant „greve“-milieu, og formmæssigt slog man sig til tåls med en gennemarbejdet milieutegning og enkeltbilledbehandling uden i større grad at interessere sig for klippingens dramatik- og rytmeskabende muligheder. Da andre lande de følgende år udviklede deres filmstil i retning af realistiske emner eller/og arbejde med klippingsteknikken, sættes samtidigt et punktum for den eneste periode, hvori dansk film internationalt har indtaget en førende plads.

Det er sådanne kritiske betragtninger, der er baggrunden for, at man idag er tilbøjelig til at pege på visse „enerfilm“, der alle er produceret af andre selskaber end Nordisk. Særligt må i denne sammenhæng fremhæves *Benjamin Christensens* to Dansk Biografkompagnifilm „Det hemmelighedsfulde X“ (1913) og „Hævnnens Nat“ (1915), der — om end med melodramatisk handlingsforløb — anvender den klippingens dramatiserende evne, som så mange af Nordisks film savnede. Af andre mindre selskaber bør nævnes Århus-selskabet *Fotorama*, „kunstfilm“-selskabet *Regia* og navnlig *Skandinavisk Russisk Handelshus*, der (senere under navnet *Filmfabrikken Danmark*) udsendte bl. a. „Det blå Blod“, „Guldhornene“ og „De Dødes Ø“.

Men — lad det blive gentaget — det var Nordisk Films Kompagni, der med film som „Atlantis“ (1913), „Revolutionsbryllup“ (1915), „Evangelieemandens Liv“ (1915) og utallige andre med rette stod som udtryk for dansk films — høje — stadi fra 1911 til ca. 1916, og de gjorde det ikke alene, fordi de i enkelt-heder var gennemarbejdede, søbre og teknisk dygtigt udførte, men fordi de skabte en stil for den dramatiske spillefilm, der hidtil havde været markskrigerisk melodramatisk eller dukketeateragtig naiv. Dertil var den danske spillefilm nået i 1915!